

Gemeente Mook en Middelaar

MM²⁰³⁰ | DE SCHATKAMER

TOEKOMSTVISIE MOOK EN MIDDELAAR 2030

30 juni 2017

We leven in een tijd van snelle veranderingen; zowel op mondiaal, Europees, nationaal als op regionaal en lokaal niveau. Stilstand is achteruitgang. Ook als gemeente is het van belang te anticiperen op deze veranderingen op sociaal-maatschappelijk en economisch terrein.

Om die uitdaging aan te gaan is het gemeentebestuur Mook en Middelaar onder de naam MM2030 (Mook en Middelaar in 2030) een traject ingegaan om te komen tot een breed gedragen toekomstvisie voor onze gemeente. Dit proces heeft plaatsgevonden door zoveel mogelijk inwoners erbij te betrekken en mee te laten doen. Zo zijn er diverse intensieve werksessies geweest met betrokken inwoners, gemeenteraads- en collegeleden om te komen tot dit eindresultaat. Verder is er een panel gevormd (meer dan 120 inwoners) onder de naam MM100, dat digitaal is geënquêteerd. Daarnaast is een succesvolle bijeenkomst gehouden in het gemeentehuis onder de titel “De avond van de toekomst”, waar onder andere een eerste concept van de toekomstvisie is gepresenteerd. Tenslotte heeft er een speciale ontmoeting met jongeren uit onze gemeente plaatsgevonden in de vorm van een zogenaamde pizza-party. Al deze bijeenkomsten en werksessies hebben bouwstenen aangedragen voor de hier gepresenteerde strategische toekomstvisie.

Met gepaste trots mag het resultaat namens de gemeenteraad hierbij worden aangeboden. De gemeenteraad heeft als ‘hoofd van de gemeente’ deze Toekomstvisie Mook en Middelaar 2030 op 12 juli 2017 (unaniem) vastgesteld. Het document bevat richtinggevende uitspraken voor de toekomst en schetst een beeld van onze gemeente in 2030. Het is bovenal een uitnodiging aan onze inwoners mee te blijven doen en mee te werken aan de ontwikkeling van onze prachtige gemeente.

Nogmaals bedank ik namens het gemeentebestuur -gemeenteraad en college- iedereen die op welke wijze dan ook een bijdrage heeft geleverd aan de totstandkoming van onze Toekomstvisie Mook en Middelaar 2030.

*mr. drs. Willem Gradisen
burgemeester Mook en Middelaar*

MM²⁰³⁰ | De Schatkamer

Unieke woon- en verblijfsplaats, altijd dichtbij!

Mook en Middelaar, unieke woon- en verblijfsplaats. Met typische dorpse kwaliteiten, een overzichtelijke schaal en maat, rust en geborgenheid. Inwoners die zorgen voor vitale en leefbare kernen. En met grootstedelijke dynamiek en voorzieningen binnen handbereik.

De landschappelijke diversiteit van bos en heide aan de ene kant en de Maas aan de andere maken Mook en Middelaar tot een groene oase voor bewoners en bezoekers. Open en verborgen zijn de talrijke sporen die getuigen van een rijke geschiedenis en cultuurhistorie.

Gelegen in de kop van Limburg, verbonden met Gelderland, Noord-Brabant en Duitsland. Goede verbindingen en ontsluiting over weg, spoor en water zorgen dat Mook en Middelaar altijd dichtbij is.

Samenredzaamheid en duurzaamheid als kompas

Om de kwaliteiten van Mook en Middelaar te koesteren en ontwikkelen hebben we een kompas ontwikkeld. Wij nemen **samenredzaamheid**, ofwel de kracht van onze inwoners als eerste uitgangspunt. Wij zijn daarbij een overheid die vooral de voorwaarden schept om maatschappelijke initiatieven tot ontwikkeling te laten komen.

Ons tweede uitgangspunt is **duurzaamheid**. We willen dat onze schatten, onze kernkwaliteiten ook voor toekomstige generaties beschikbaar zijn. Daarbij zijn we ervan overtuigd dat we de komende jaren nieuwe schatten kunnen toevoegen. Door meer en slimmer de talenten in onze eigen gemeenschappen aan te boren en aansluiting te zoeken bij de kansen die de regio ons biedt. Gezondheid, energie en vrije tijd zijn thema's die ons goed passen en die kansen bieden voor sociale en economische innovaties, die ons als woon- en verblijfsplaats nog aantrekkelijker maken.

Verandering van onze manier van werken

Een overheid die participeert in initiatieven vanuit de samenleving vraagt om ontwikkeling van onze manier van werken. Inwoners hebben behoefte aan een **slagvaardig en wendbaar** lokaal bestuur.

Onze uitdaging is om partijen bij elkaar te brengen, energie en creativiteit los te maken – voor zover nodig – en de ruimte te geven. Niet denken en handelen vanuit onze eigen vertrouwde instrumenten, systemen en regels, maar vanuit de leefwereld van onze inwoners. Wij voegen waarde toe – voor zover nodig – aan initiatieven die ten goede komen aan inwoners en bezoekers.

Wij zien deze omslag als noodzakelijke voorwaarde voor onze zelfstandigheid als gemeente. Onze overtuiging is dat we met deze gezamenlijke en brede inzet uiteindelijk méér bereiken.

Onze positie in de regio

De maatschappelijke opgaven die de komende jaren voor ons liggen, zijn van dien aard dat gerichte regionale samenwerking noodzakelijk blijft. Wij werken al lange tijd samen met onze buurgemeenten en in breder regionaal verband. Gelet op de intensieve woon-werk relaties blijven we ons als Limburgse gemeente in de kop van de provincie ook oriënteren op Nijmegen en omgeving.

Onze ligging op het knooppunt van drie provincies maakt dat regionale samenwerking intensief is en veel tijd vergt van bestuur en organisatie. Door focus aan te brengen met deze toekomstvisie en door (meer) in te zetten op opgaven gestuurd werken, houden we in de toekomst de regionale samenwerking behapbaar en effectief. Wij hebben het vertrouwen dat we daarmee, samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties, klaar zijn om slagvaardig zelf vorm te blijven geven aan onze toekomst.

Richtinggevend kader voor beleid en beslissingen

Samen met betrokken inwoners hebben wij als leden van de gemeenteraad het kompas voor de ontwikkeling van onze gemeente ontwikkeld. Dit kompas bevat onze ambities en schetst een beeld van onze gemeente in het jaar 2030.

MM²⁰³⁰ bevat richtinggevende uitspraken over onze maatschappelijke opgaven, identiteit, koers en functie in de regio. Wij gebruiken MM2030 als **richtinggevend kader** voor onze beslissingen, waarbij we steeds zullen aangeven hoe nieuw beleid en projecten zich verhouden tot ons kompas.

MM²⁰³⁰ is geen vervanging van reeds vastgesteld beleid. Wel brengt de visie focus aan en geeft richting aan de volgende stap in onze manier van werken.

MM²⁰³⁰ is verder bovenal een uitnodiging aan de inwoners van Mook en Middelaar om mee te blijven werken aan de ontwikkeling van onze gemeente. Ook voor initiatiefnemers biedt onze toekomstvisie een houvast om te kunnen inschatten of hun initiatief kan bijdragen aan onze koers en ambities.

In acht stappen naar MM²⁰³⁰

Deze visie is tot stand gekomen in een interactief en creatief proces van raadsleden, Frisdenkers en vele andere betrokken inwoners in de eerste helft van 2017. In acht stappen hebben we onze toekomstvisie ontwikkeld.

We willen graag iedereen die een bijdrage heeft geleverd **hartelijk bedanken**. We hebben genoten van de positieve energie en de verbinding die we hebben ervaren in het traject dat we samen hebben doorlopen. Het biedt wat ons betreft een mooie basis om de komende jaren op verder te bouwen in de realisatie van onze ambities.

De acht stappen naar MM²⁰³⁰

1 Als aftrap spraken we met elkaar over de kernkwaliteiten van Mook en Middelaar. Zowel sociaal als fysiek is er veel om trots op te zijn en om te koesteren: de saamhorigheid, de schaal en maat van onze kernen, het buitengebied, de cultuurhistorie en het ondernemerschap.

In de eerste werksessie bespraken we ook de gevolgen van mondiale trends voor Mook en Middelaar. De gevolgen van de vergrijzing, het **vertrek van onze jongeren**, behoud van voorzieningen in de kernen en het duurzaamheidsvraagstuk kwamen het meest prominent naar voren.

2 In de tweede sessie hebben we in vier groepen perspectieven geschetst voor de ontwikkeling van onze gemeente. Op schilderdoeken verschenen prikkelende beelden van de toekomst. Naast wervende vergezichten leverde deze sessie ook vele concrete ideeën en initiatieven op die een bijdrage kunnen leveren aan de realisatie van MM²⁰³⁰.

De volgende toekomstbeelden zijn ontwikkeld: **Groen en Blauw nabij de Stad, Gezondste Gemeente van NL, De Groene Kolonie en Vitale Kernen**. Op de volgende pagina is een samenvatting weergegeven.

3 In de afsluitende derde sessie spraken we over de hoe-vraag: op welke manier kunnen we de opgaven die voor ons liggen het beste oppakken? Wat is de rol van gemeenschappen en van de gemeente? Op welke terreinen is regionale samenwerking wenselijk om onze ambities waar te kunnen maken? Zijn verdergaande opties – ambtelijke of bestuurlijke fusie – noodzakelijk om als lokaal bestuur voldoende toekomstbestendig te zijn?

Het werd een lastig gesprek. Niet alleen omdat de materie complex is, maar ook en vooral omdat het ver van de leefwereld van onze inwoners af staat.

Zij willen een gemeente waarop ze kunnen bouwen: 'gewoon' goede dienstverlening aan de balie en een constructieve gesprekspartner met wie ze in gesprek kunnen over initiatieven die zij ontplooiën. Een bestuur en organisatie die nabij zijn, zichtbaar en benaderbaar zijn en die helder en transparant communiceren. Hoe wij de zaken 'achter de voordeur' van het gemeentehuis regelen, is daaraan ondergeschikt.

4 Via internet kon het **MM100 panel** meedenken over de opgaven voor de toekomst. Dit panel van (ruim) 100 ad random benaderde inwoners kon via vragenlijsten input leveren. Het versterken van de woonaantrekkelijkheid bleek voor de meeste deelnemers veruit de belangrijkste opgave, gevolgd door het behoud van voorzieningen, de betrokkenheid van inwoners en behoud van zelfstandigheid van de gemeente.

5 Op de **Avond van de Toekomst** konden inwoners kennismaken met verleden, heden en toekomst van onze gemeente. Deelnemers aan de avond reageerden enthousiast op de inhoud van de ontwikkelde toekomstbeelden, die op herkenning en waardering konden rekenen.

De inwoners waren daarnaast zeer positief over de betrokkenheid van inwoners in het visietraject. Zij willen dit graag ook in andere trajecten terugzien. Dat schept overigens ook verwachtingen: men heeft behoefte aan een gemeentebestuur met voldoende **uitvoeringskracht** om samen geformuleerde ambities en plannen waar te maken.

Een delegatie van Frisdenkers en raadsleden heeft tijdens **MM²⁰³⁰ on Tour** een bezoek gebracht aan twee winkelcentra en dorpshuizen om op locatie met inwoners van gedachten te wisselen over de toekomstvisie. MM²⁰³⁰ on Tour gaf inhoudelijk een vergelijkbaar beeld als het MM100 panel

6
7 Aan het eind van MM²⁰³⁰ on Tour vond een **pizza-party** plaats met jongeren over hun kijk op de toekomst van Mook en Middelaar. Ook voor de jongeren bleken de dorps kernkwaliteiten een belangrijk pluspunt, aangevuld met de stedelijke voorzieningen binnen handbereik. De jongeren vragen binnen de gemeente aandacht voor de (inrichting van) ontmoetingsplekken.

8 Alle input die we hebben opgehaald in het traject is verwerkt in een **concept toekomstvisie**, in de vorm van een presentatie aan Frisdenkers, raadsleden en genodigden van maatschappelijke organisaties. Op basis van de reacties op deze presentatie is de voorliggende toekomstvisie opgesteld.

Sociaal Economische Scan Mook en Middelaar

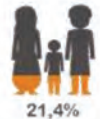
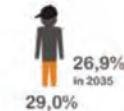
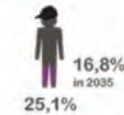
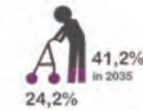

Rijk van Nijmegen
2025

Mook en Middelaar
Nederland

Demografie

In Mook en Middelaar wonen meer 65+ers dan landelijk gemiddeld en dit aantal zal blijven toenemen

Er wonen minder jongeren onder de 25 jaar dan landelijk gemiddeld en dit aantal zal sterk afnemen

Er zijn minder eenpersoonshuishoudens dan landelijk gemiddeld

Er wonen minder allochtonen dan landelijk gemiddeld, waarvan slechts 3% van Niet-Westerse komaf

Werk, innovatie & onderwijs

De werkloosheid in Mook en Middelaar ligt lager dan landelijk gemiddeld

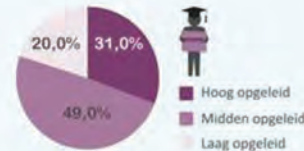
Inwoners hebben meer te besteden dan landelijk gemiddeld

De drie grootste werkgevers zijn zakelijke dienstverlening, handel en horeca en nijverheid en energie

Er zijn relatief minder uitkeringsontvangers (13,0%). Het aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen is hierbinnen groter dan landelijk gemiddeld

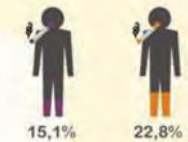

Het opleidingsniveau is vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde

Zorg en Welzijn

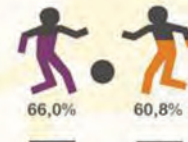
In Mook en Middelaar hebben meer mensen een chronische aandoening dan landelijk gemiddeld

In Mook en Middelaar roken aanzienlijk minder mensen dan landelijk gemiddeld

Meer mensen hebben een goede ervaren gezondheid dan landelijk gemiddeld

En er voldoen meer mensen aan de beweegnorm

Er hebben relatief minder mensen overgewicht dan landelijk gemiddeld

Ook wordt er minder vaak overmatig alcohol gebruikt

Wonen en leefbaarheid

In Mook en Middelaar ligt de gemiddelde vraagprijs aanzienlijk hoger dan landelijk gemiddeld

Er zijn meer koopwoningen dan landelijk gemiddeld. Van de woningen is 16% sociale huur

Er is sprake van een negatief migratiesaldo per 1000 inwoners

In Mook en Middelaar wordt meer oppervlakte land gebruikt voor bebouwing dan landelijk gemiddeld

Er is aanzienlijk meer natuur- en recreatietrein dan landelijk gemiddeld

ZEER POSITIEF

In Mook en Middelaar worden de ervaren veiligheid, woningvoorraad en samenstelling van de bevolking aanzienlijk beter beoordeeld dan landelijk gemiddeld

Afstand tot:

Treinstation

Huisarts

Sportaccommodatie

Ziekenhuis

Snelweg

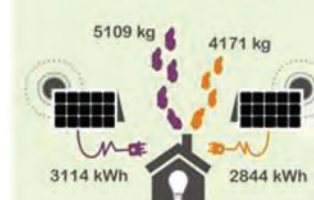

De gemiddelde afstand tot een ziekenhuis is aanzienlijk groter dan landelijk gemiddeld

Duurzaamheid

In Mook en Middelaar wordt minder afval geproduceerd per inwoner dan landelijk gemiddeld

Er wordt aanzienlijk meer CO₂ uitgestoten door particulier verbruik van elektra en gas dan landelijk gemiddeld

Er wordt meer zonne-energie opgewekt per vastgoedobject dan landelijk gemiddeld

Mook en Middelaar anno 2030

We zien om naar de toekomst

We koersen richting 2030 aan de hand van de internationaal overeengekomen doelstellingen voor duurzame ontwikkeling (bron: www.un.org/sustainabledevelopment):

Wij vertalen die naar onze schaal en maat in twee leidende principes: **samenredzaamheid** en **duurzaamheid**. Met de eerste duiden we de kracht aan die aanwezig is in onze dorpen, bij inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners. Die willen we benutten om te werken aan MM²⁰³⁰. Met duurzaamheid verwijzen we naar het verstandig omgaan met het sociale, economische en fysieke kapitaal binnen onze gemeente.

Kansen voor ontwikkeling

Onze leidende principes zijn van toepassing op alle terreinen waarop we als overheid actief zijn. Zo ontstaat een kompas met zes velden. Deze zijn als volgt:

Iedereen doet mee

We zijn er voor elkaar in families, verenigingen en dorpen, zodat iedereen mee kan doen. Daardoor werken we aan gezondheid en geluk.

Talenten inzetten

Jeugd en jongeren zorgen voor vitaliteit, innovatie en toekomst. Jongeren moeten hun talenten kunnen blijven ontwikkelen. Door hen te boeien vergroten we de kans dat ze op termijn weer terugkeren nadat ze zijn uitgevlogen.

MKB niche speler

Onze economische structuur voegt toe aan de aantrekkelijke woon- en verblijfsgemeente die we zijn: kleinschalig, hoogwaardig en gericht op innovatie, met name in de sectoren gezondheid, energie en vrije tijd.

Hergebruik

We werken volgens het principe van de circulaire economie, met zoveel mogelijk hergebruik van grondstoffen en producten. Als gemeente geven we het goede voorbeeld.

Zelfbeheer

(Groepen van) inwoners, verenigingen, coöperaties en dergelijke nemen zelf meer verantwoordelijkheid voor hun directe woon- en leefomgeving. Als gemeente zorgen wij voor werkbare randvoorwaarden.

Rentmeesterschap

We ontwikkelen en beheren vanuit respect voor karakter en schaal en maat van landschap, natuur en milieu, zodat ook toekomstige generaties ervan kunnen genieten.

Sfeerbeeld MM²⁰³⁰

Anno 2030 staat Mook en Middelaar in wijde omgeving bekend als unieke groene woon- en verblijfsplaats. Een schatkamer bovendien van sociale en economische innovatie op het gebied van zorg, energie en vrije tijd.

Mook en Middelaar bestaat uit dorpen in een landelijke omgeving, waarin mensen graag willen wonen en verblijven ongeacht hun achtergrond, leeftijd of gezondheid. Er zijn passende woningen voor jongeren en ouderen die in hun eigen dorp willen blijven wonen.

Mook en Middelaar is een bewuste keuze voor gezinnen die de stad verlaten om in onze gemeente te genieten van rust en ruimte en de dorps schaal en maat. De bijzondere zelfvoorzienende woningen waarmee we trendsetter in Nederland zijn, trekken veel bezoekers en nieuwe bewoners.

De omgevingskwaliteit wordt geroemd. Het leefklimaat is gezond en onze leefomgeving stimuleert gezond gedrag. We gaan zuinig om met energie en maken gebruik van hernieuwbare energiebronnen. In 2030 is onze gemeente energieneutraal. De N271 – met toepassing van slimme mobiliteit – en de Maas zijn twee levensaders die zorgen voor verbinding en levendigheid.

In onze dorpen is in 2030 meer dan ooit sprake van samenredzaamheid. Mensen zorgen voor elkaar en voor hun woonomgeving. Er zijn talrijke coöperaties en andere samenwerkingsverbanden van inwoners ontstaan die zich richten op zorg voor elkaar, gezamenlijke zorginkoop, energiebesparing, gezamenlijk tuinonderhoud en het realiseren van kleinschalige woonprojecten.

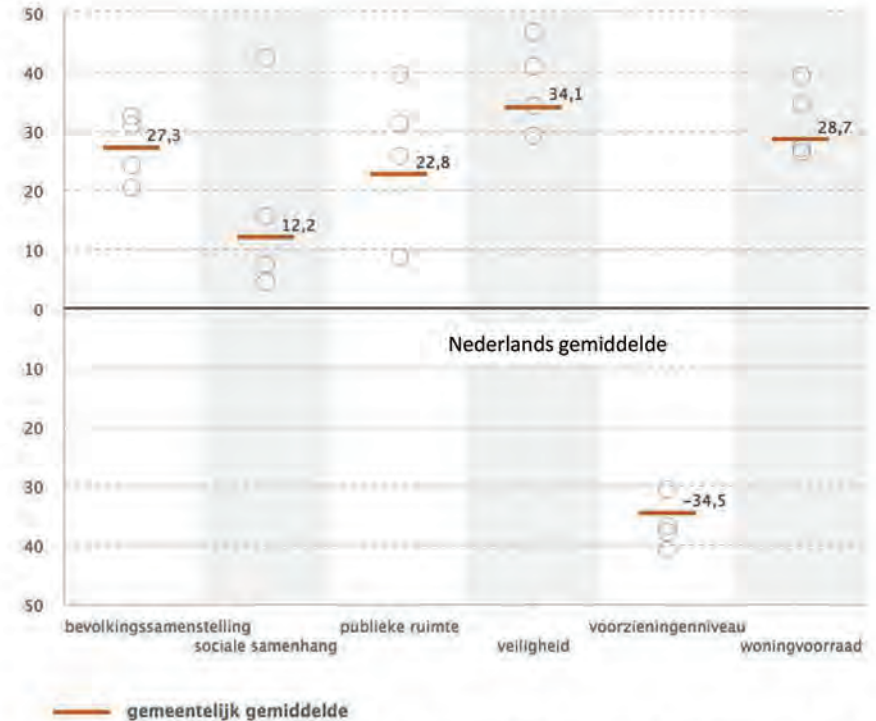
Als gemeente hebben wij ons ontwikkeld op het pad van overheidsparticipatie. We zijn partner, co-creator, stimulator en ondersteuner van initiatieven uit de samenleving. Onze platte organisatie en onze innovatieve manier van samenwerken en organiseren maakt ons tot aantrekkelijke werkgever.

Mook en Middelaar anno 2030

Tijdens het visietraject zijn vele ideeën naar voren gekomen van ontwikkelingen die bij kunnen dragen aan het realiseren van onze toekomstvisie. Onderstaand zijn deze gegroepeerd rondom ons kompas.

Ook andere initiatieven en projectvoorstellen kunnen aan ons kompas worden gerelateerd, zoals *Molenhoek pakt aan*, de voorstellen uit het iDOP Middelaar en de TOP locaties zoals voorgesteld door het toeristisch platform. Wanneer er uit dit soort voorstellen concrete hulpvragen aan ons worden voorgelegd – bijvoorbeeld in de vorm van een vergunningaanvraag of een financiële bijdrage – gebruiken we ons kompas om te bepalen of we het initiatief zullen ondersteunen.

Om de ontwikkeling van onze gemeente te kunnen volgen, gebruiken we indicatoren die ons informeren over leefbaarheid: bevolkingssamenstelling, sociale samenhang, publieke ruimte, veiligheid, voorzieningen en woningvoorraad. Op deze aspecten willen we in de toekomst onze positieve scores behouden en de negatieve score (voorzieningen) verbeteren.

Bron: Leefbaarometer.nl, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Leefbaarometer

Leefbaarheid is de mate waarin de leefomgeving aansluit bij de voorwaarden en behoeften die er door de mens aan worden gesteld'. De grafiek toont zes dimensies: bevolkingssamenstelling, sociale samenhang, publieke ruimte, veiligheid, voorzieningenniveau en woningvoorraad. Deze zijn weer opgebouwd uit 49 indicatoren.

De maat voor leefbaarheid loopt van +50 tot -50 waarbij het Nederlands gemiddelde op 0 (nul) is gesteld. Een positief getal betekent een hogere score dan het Nederlands gemiddelde. Een negatief getal betekent een lagere score dan het Nederlands gemiddelde. De vier bolletjes per dimensie zijn de kernen Molenhoek, Mook, Plasmolen en Middelaar.

Zo gaan we werken met MM²⁰³⁰

We zetten de opgave centraal

Tijdens het traject hebben we met de Frisdenkers ook gesproken over de manier waarop we het beste samen kunnen werken aan onze opgaven en ambities. Inwoners zijn vooral geïnteresseerd in de kwaliteit van de dienstverlening. Zij willen 'gewoon goed geholpen' worden en in de gemeente een betrouwbare gesprekspartner hebben die constructief meedenkt en slagvaardig opereert.

Bij het realiseren van ambities gaat het erom dat die talenten worden benut die het beste resultaat opleveren. Voor het ene vraagstuk is denk- en uitvoeringskracht aanwezig in de dorpen en binnen de gemeentelijke organisatie. Voor de andere is het opportuun in regionaal verband de benodigde kennis en kunde te organiseren.

De kern in onze manier van werken is dat we de opgave centraal zetten en van daaruit de benodigde kennis en competenties inzetten, ongeacht waar die zich bevinden: in onze gemeenschappen, binnen onze eigen gemeentelijke organisatie, of in de regio.

MM²⁰³⁰ is een uitnodiging...

Onze toekomstvisie is bedoeld als uitnodiging aan de samenleving. Een uitnodiging om bij te dragen aan de ambities van deze toekomstvisie. Als gemeente kijken we hoe we initiatieven van ondernemende burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties kunnen faciliteren, voor zover onze hulp wordt ingeroepen. Waar nodig zullen we ook zelf het initiatief nemen om gewenste ontwikkelingen (mede) in gang te zetten, of initiatieven in onze dorpen aanjagen.

Voor het faciliteren van initiatieven hebben we diverse mogelijkheden: beschikbaar stellen van de kennis die in onze organisatie aanwezig is, toegang bieden tot lokale en regionale netwerken, bieden van regel- of beleidsruimte of (co)financiering.

... en een kompas om koers te houden

Deze visie is naast een uitnodiging aan de samenleving ook een kompas. Maatschappelijke initiatieven die bijdragen aan de geformuleerde ambities en resultaten, kunnen – voor zover dat nodig is om tot realisatie te komen – rekenen op onze steun. Daarbij stellen we steeds de volgende vragen:

- ✓ Past het initiatief binnen ons kompas uit onze toekomstvisie, en in aansluiting daarop geformuleerd beleid?
- ✓ Draagt het initiatief bij aan ontwikkeling van de kernkwaliteiten: dorpse karakter, omgevingskwaliteit en sociale en economische innovatie in gezondheid, energie en vrije tijd?
- ✓ Draagt het initiatief bij aan de gewenste ontwikkeling van onze leefbaarheid (indicatoren Leefbaarometer)?
- ✓ Is het initiatief maatschappelijk aanvaardbaar?

Onze besluitvorming is transparant, herleidbaar naar deze toekomstvisie en we zijn voor onze inwoners aanspreekbaar op de afwegingen die we in dit kader maken.

Richting uitvoering

MM²⁰³⁰ is geen plan in de klassieke betekenis van het woord, compleet met uitvoerings- en financiële paragraaf. Dat past niet bij het karakter van deze visie en de onderliggende besturingsfilosofie die uitgaat van co-creatie en onderlinge afhankelijkheid van inwoners en partners.

Tegelijkertijd kan niet worden verondersteld dat de ambities uit deze toekomstvisie zomaar 'vanzelf' tot stand zullen komen. Om te werken aan realisatie voorzien we voor de komende jaren in elk geval de volgende activiteiten:

Screenen beleid en regels

Inspelen op maatschappelijke initiatieven vraagt om ruimte in beleid, regels en begroting. We screenen bestaand beleid en regels hierop en actualiseren waar nodig.

Implementatie Omgevingswet

Na het sociaal domein staat de decentralisatie in het fysieke domein voor de deur. Vanuit de koers die we met deze toekomstvisie inzetten, bepalen we onze richting voor de implementatie van de Omgevingswet, de rol van raad en college en onze manier van werken (van toetsen naar uitnodigen). We zetten deze toekomstvisie om in een omgevingsvisie.

Van MM100 naar burgerpanel

In het traject van MM²⁰³⁰ hebben we gebruikt gemaakt van een online panel. We zetten dit panel om in een blijvend instrument om regelmatig onze inwoners bij te laten dragen aan beleid en concrete initiatieven.

Ontwikkelagenda organisatie

Een wendbare overheid stelt andere eisen aan de medewerkers van de gemeentelijke organisatie. We brengen de benodigde competenties in beeld en stellen een ontwikkelagenda voor de organisatie op. Centraal staat het 'van buiten naar binnen' werken: in de gemeenschappen werken rondom concrete opgaven en resultaten.

Bijlage - Perspectieven voor MM²⁰³⁰

Onderstaande beelden zijn ontwikkeld door Frisdenkers en raadsleden. De beelden bevatten veel overeenkomsten – aandacht voor duurzaamheid, gezondheid / welzijn, groen en water – en bieden complementaire perspectieven. De beelden zijn een belangrijke bouwsteen geweest voor ons kompas. We hanteren ze als blijvende bron van inspiratie.

1. Groen en blauw nabij de stad

Vitale dorpen door nieuwe jonge inwoners

- Passende woningen voor jonge gezinnen
- Uitbreiden groenvoorzieningen
- Groene energie
- Buitensport
- Aantrekkelijk centrum
- Benutten van Maas en Plas
- Rijksweg veiliger (tunnel)
- Jachthaven ontwikkelen
- Ontwikkelen recreatie Plasmolen en Middelaar
- Groene bedrijvigheid
- Openbaar Vervoer ontwikkelen, met name Middelaar en Plasmolen

2. Gezondste gemeente van NL

Innovatief, gezond en met uitstraling!

- Innovatie, bijvoorbeeld i.s.m. Radboud Universiteit
- Veel sport
- Zorgcentrum
- Groenvoorzieningen
- Uitstraling dorp
- Ontwikkelen recreatie, kunst & cultuur
- Burgers aan zet, gemeente faciliteert

3. De Groene Kolonie

Met elkaar voor elkaar

- Energieneutrale gemeente
- Stimuleren lokale, circulaire economie
- Zorgcoöperaties
- Gastvrij groen, voor bezoekers en (nieuwe) inwoners
- Aantrekkelijk zijn voor jeugd en jongeren
- Ondertekening – als eerste gemeente! – van klimaatkoord van Parijs

4. Vitale kernen

Wonen en verblijven, groen en water

- Uitbreiding Maas en Mookerplas, vakantie(woningen, recreatie en horeca); toplocaties: Jachtslot en Plasmolen
- Nieuwe toplocatie: "SurfCity"
- Wonen in Mook en Molenhoek, recreatie in Plasmolen en Middelaar
- Groene energie
- Inzet op groene, kleinschalige bedrijvigheid
- Bedrijventerrein inruilen voor woonlocaties
- Rijksweg wordt monorail
- Aanleg glasvezel in hele gemeente